

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

Vebinar “Razotkrivanje mitova o klimatskim promenama”

U dokumentu pred vama nalaze se informacije o **cilju 13.** održivog razvoja, čija svrha je da obezbedi **hitnu akciju u borbi protiv klimatskih promena i njihovih posledica.** Svaki od ciljeva održivog razvoja sadrži više potciljeva, koji se prate na osnovu pojedinačnih indikatora koji su definisani za svaki od potciljeva.

U nastavku ćete moći da se upoznate sa globalnim izazovima, koji su u direktnoj vezi sa ciljem 13 održivog razvoja kao i predlozima za akciju koje on nalaže. Nakon toga imaćete priliku da pogledate sve potciljeve u okviru pomenutog cilja koji će biti tabelarno prikazani. Dodatne informacije će zatim biti pružene za svaki od potciljeva. Između ostalog, tu ćete moći da se upoznate sa indikatorima putem kojih se implementacija ovih potciljeva održivog razvoja prati. Zvanična institucija koja u Republici Srbiji vodi ovaj proces je Republički zavod za statistiku. Nažalost nijedan od indikatora u okviru cilja 13 se trenutno ne prati u Republici Srbiji.

Dokument je izradila Beogradska otvorena škola u okviru projekta „Održivi razvoj za sve“ koji podržavaju vlade Švajcarske i Nemačke a implementira Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Partneri na projektu su Beogradska otvorena škola, Beogradski fond za političku izuzetnost, Centar za visoke ekonomske studije, Fondacija Ana and Vlade Divac, Fondacija centar za demokratiju i Timočki omladinski centar.

Projekat “Održivi razvoj za sve” podrazumeva uspostavljanje platforme za opštedruštveni dijalog među najznačajnijim nedržavnim akterima u Srbiji, poput civilnog društva, korporativnog sektora, akademske i istraživačke zajednice, profesionalnih udruženja, medija i građana, o usklađivanju razvojnih prioriteta Srbije sa ciljevima sadržanim u agendi za održivi razvoj 2030.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

Cilj 13 – Akcija za klimu

Globalni izazov

Nema nijedne zemlje u svetu koja iz prve ruke nije iskusila drastične posledice klimatskih promena. **Emisije gasova sa efektom staklene bašte** su u porastu, i danas su za **50% veće nego 1990. godine**. Dalje, globalno zagrevanje uzrok je dugotrajnih promena klimatskog sistema, što može dovesti do nepovratnih posledica ako odmah ne preduzmemo korake.

Prosečni godišnji **gubici samo od zemljotresa, cunamija, tropskih ciklona i poplava računaju se u stotinama milijardi dolara**, a investicije potrebne na godišnjem nivou samo za saniranje rizika od katastrofa iznose 6 milijardi američkih dolara. U sklopu ovog cilja, ideja je da se do 2020. godine mobiliše 100 milijardi američkih dolara na godišnjem nivou u cilju rešavanja potreba zemalja u razvoju i ublažavanja katastrofa izazvanih klimatskim promenama.

Jačanje otpornosti i kapaciteta za adaptaciju ugroženijih područja, kao što su zemlje bez izlaza na more i ostrvske države, mora ići ruku pod ruku sa nastojanjima da se poveća informisanost i integrišu mere u nacionalne politike i strategije. Još uvek je

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI RAZVOJ ZA SVE

moguće, uz političku volju i široku lepezu tehnoloških mera, ograničiti povećanje globalne srednje temperature na dva stepena Celzijusa iznad preindustrijskog nivoa. Da bi se to postiglo, potrebno je hitno kolektivno delovanje.

Srbija i klimatske promene

Istočna Evropa i Balkan delovi su sveta koji su sve više pogođeni klimatskim promenama u odnosu na prosek. Očekivanja su da će region postati još topliji i suvlji, dok duge sušne periode smenjuju kratki periodi intenzivnih padavina praćenih poplavama.

Ono što je primećeno računanjem srednjih godišnjih temperatura **od 1998. do 2017.** godine jeste da su one u **proseku porasle za 0.5 – 1.5 °C** na teritoriji cele Srbije. Posebno je alarmantan podatak to da se od početka merenja temperature u Srbiji, 10 najtoplijih godina dogodilo nakon ulaska u novi milenijum. Poslednje dve godine, **2018. i 2019. bile su najtoplije godine u istoriji Srbije** od kada postoji sistematsko merenje.

Iako je ukupna količina kiše koja u našoj zemlji padne tokom godine ostala približno ista, primećeno je da letnji meseci postaju suvlji, dok su u hladnijem periodu godine padavine obilnije nego ranije. Postala je uobičajena pojava da se prosečna količina padavina za ceo mesec sruči na zemlju u toku samo par dana, dok nakon toga nema padavina i po nekoliko nedelja zaredom. Upravo smo u decenija iza nas bili svedoci katastrofalnih poplava u dva navrata, 2012. i naročito 2014. godine.

Ekstremne nepogode poput navedenih naneli su zemlji značajne ekonomske gubitke. Materijalna šteta izazvana ekstremnim klimatskim i vremenskim uslovima u Srbiji, samo od 2000. do 2015, se procenjuje na gotovo **5 milijardi evra**. Od toga više od 70 odsto gubitaka povezano sa sušom i visokim temperaturama. Drugi glavni uzrok značajnih gubitaka su poplave. Procene su je za oporavak od poplava u 2014. godini neophodno mobilisati čak 1,35 milijardi evra.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

Doprinesi i TI pozivu na klimatsku akciju

Proces klimatskih promena je najveći pojedinačni izazov naše civilizacije i kao takav zahteva globalni odgovor. Nacije širom sveta su aktivno uključene u transformisanje svojih privreda, dok građani prilagođavaju svoje životne navike, kako bi pružili odgovor na opasnost od izmenjenih klimatskih uslova.

Neki od načina od kojih i ti možeš dati svoj doprinos u ovoj borbi je:

- ⇒ Uključenje u demokratski proces;
- ⇒ Podizanje svesti drugih;
- ⇒ Korišćenje bicikla kao prevoznog sredstva;
- ⇒ Izbegavanje upotrebe kola i korišćenje javnog prevoza;
- ⇒ Smanjenje potrošnje vode;
- ⇒ Smanjenje bacanja hrane;
- ⇒ Smanjenje mesa u ishrani;
- ⇒ Sadnja sopstvene bašte;
- ⇒ Zaštita postojeće zelene sredine;
- ⇒ Korišćenje obnovljivih izvora energije;
- ⇒ Korišćenje energetski efikasnih uređaja;
- ⇒ Primena mere energetske efikasnosti u svom domu;
- ⇒ Sprečavanje rasipanja energije i isključivanje uređaja koji nisu u upotrebi iz struje;
- ⇒ Smanjenje stvaranja plastičnog otpada kroz izbegavanje upotrebe jednokratnih plastičnih kesa, flašica vode i drugih plastičnih proizvoda;
- ⇒ Smanjenje kupovine proizvoda poput odeće.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

Tabelarni pregled potciljeva u okviru cilja 13

Broj	Potcilj održivog razvoja
13.1	Osnažiti otpornost i adaptivni kapacitet na opasnosti povezane sa klimatskim uslovima.
	Osnažiti otpornost i adaptivni kapacitet na opasnosti povezane sa klimatskim uslovima i prirodnim katastrofama u svim zemljama.
13.2	Integrirati mere vezane za klimatske promene u nacionalne politike i planiranje.
	Integrirati mere vezane za klimatske promene u nacionalne politike, strategije i planiranje.
13.3	Ojačati znanje i kapacitete za ublažavanje klimatskih promena.
	Poboljšati obrazovanje, podizanje svesti i ljudske i institucionalne kapacitete za ublažavanje klimatskih promena i prilagođavanje, smanjenje njihovog uticaja i rano upozoravanje.
13.a	Implementirati Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama.
	Primeniti obavezu koju su preuzele razvijene zemlje potpisnice „Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama“ u cilju prikupljanja 100 milijardi dolara godišnje od 2020. iz svih izvora za potrebe zemalja u razvoju u kontekstu značajnih aktivnosti na ublažavanju negativnih uticaja klimatskih promena i transparentnosti primene, te u potpunosti operacionalizovati Zeleni klimatski fond kroz njegovu kapitalizaciju, što je pre moguće.
13.b	Promovirati mehanizme za podizanje kapaciteta za planiranje i upravljanje.
	Promovirati mehanizme za podizanje kapaciteta za delotvorno planiranje i upravljanje u vezi sa klimatskim promenama u najmanje razvijenim zemljama, što podrazumeva i fokusiranje na žene i mlade, odnosno na lokalne i marginalizovane zajednice.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

Pregled pojedinačnih potciljeva u okviru cilja 13 održivog razvoja

13.1 O snažiti otpornost i adaptivni kapacitet na opasnosti povezane sa klimatskim uslovima

Potcilj: O snažiti otpornost i adaptivni kapacitet na opasnosti povezane sa klimatskim uslovima i prirodnim katastrofama u svim zemljama.

Indikator 1: Broj smrtnih slučajeva, nestalih lica i lica direktno pogođenih katastrofama na 100.000 stanovnika.

Indikator pred vama prati broj nastradalih osoba, nestalih osoba i osoba direktno pogođenih prirodnim katastrofama. Osobe direktno pogođene prirodnim katastrofama su one koje su pritom zadobile povrede, razbolele se ili pretrpele druge zdravstvene posledice, one koje su evakuisane, raseljene, izmeštene ili su pretrpele direktnu štetu na svojoj imovini.

Indikator 2: Broj zemalja koje usvajaju i primenjuju nacionalne strategije smanjenja rizika od katastrofa u skladu sa Sendai okvirom za smanjenje rizika od katastrofa 2015-2030. godine.

Povećanje broja zemalja koje usvajaju i primenjuju nacionalne i lokalne strategije smanjenja rizika od katastrofa, koje predviđa Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa će doprineti održivom razvoju sa ekonomskog i socijalnog stanovništva, ali i stanovništva zaštite životne sredine. Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa je usvojen 2015. godine od strane članica Ujedinjenih nacija, za period od 2015-2030. godine.

Indikator 3: Udeo lokalnih samouprava koje usvajaju i primenjuju strategije za smanjenje rizika od katastrofa na lokalnom nivou u skladu sa nacionalnim strategijama smanjenja rizika od katastrofa.

Povećanje udela lokalnih samouprava koje usvajaju i primenjuju strategije za smanjenje rizika od katastrofa, koje predviđa Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa doprineće održivom razvoju i uvećaće ekonomsku, socijalnu, zdravstvenu i ekološku otpornost ovih zajednica.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

13.2 Integrisati mere vezane za klimatske promene u nacionalne politike i planiranje

Potcilj: Integrisati mere vezane za klimatske promene u nacionalne politike, strategije i planiranje.

Indikator: Broj zemalja koje su dostavile svoje komunikacije o uspostavljanju ili operacionalizaciji integrisanih politika/strategija/planova za povećanje njihove sposobnosti da se prilagode negativnim uticajima klimatskih promena, i koji podstiču otpornost na klimatske promene i razvoj sa niskim emisijama gasova sa efektom staklene bašte na način koji ne ugrožava proizvodnju hrane (uključujući nacionalni plan adaptacije, nacionalno utvrđene doprinose, nacionalne komunikacije, dvogodišnje ažurirane izveštaje ili drugo).

Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama (UNFCCC) obavezuje sve zemlje potpisnice da formulišu, implementiraju, objavljuju i redovno ažuriraju svoje nacionalne ili regionalne programe, u kojim će biti navedene mere koje sprovode ili planiraju da sprovedu za ublažavanje klimatskih promena i na koji način sprovode potrebnu adaptaciju. Prilikom formulacije obaveza svake od zemalja, uzima se u obzir da zemlje imaju različite stope odgovornosti, u zavisnosti od nivoa razvijenosti zemlje i specifičnih okolnosti i specifičnih nacionalnih i regionalnih prioriteta i ciljeva razvoja.

13.3 Ojačati znanje i kapacitete za ublažavanje klimatskih promena

Potcilj: Poboľjšati obrazovanje, podizanje svesti i ljudske i institucionalne kapacitete za ublažavanje klimatskih promena i prilagođavanje, smanjenje njihovog uticaja i rano upozoravanje.

Indikator 1: Broj zemalja koje su integrisale pitanja ublažavanja, prilagođavanja, smanjenja uticaja i ranog upozoravanja u kurikulume za osnovno, srednje, i visoko obrazovanje.

Promocijom i uključivanjem teme klimatskih promena u školske kurikulume na svim nivoima i kroz različite discipline, moguće je uticati na povećanja svesti građana na temu prilagođavanja i

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

smanjenja uticaja klimatskih promena. Sprovođenje ovog potcilja zahteva razvijanje materijala i organizovanje obuka za profesore, na temu klimatskih promena.

Indikator 2: Broj zemalja koje su dostavile svoje komunikacije o izgradnji institucionalnih, sistemskih i pojedinačnih kapaciteta za sprovođenje prilagođavanja, ublažavanja, i transfera tehnologije, i razvojnih aktivnosti.

Putem organizovanja obuka za zaposlene i uvođenja odgovarajućih tehnologija u javne institucije, doprinosi se povećanju svesti zaposlenih u javnim institucijama, kao i jačanju institucionalnih kapaciteta za procese ublažavanja i adaptacije na klimatske promene, kako na institucionalnom tako i na sistemskom nivou.

13.a Implementirati Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama

Potcilj: Primeniti obavezu koju su preuzele razvijene zemlje potpisnice „Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama“ u cilju prikupljanja 100 milijardi dolara godišnje do 2020. iz svih izvora za potrebe zemalja u razvoju u kontekstu značajnih aktivnosti na ublažavanju negativnih uticaja klimatskih promena i transparentnosti primene, te u potpunosti operacionalizovati Zeleni klimatski fond kroz njegovu kapitalizaciju, što je pre moguće.

Indikator: Iznos mobilisanih američkih dolara godišnje u periodu od 2020 do 2025 za svrhe dostizanja preuzete obaveze od 100 milijardi američkih dolara.

Ovim indikatorom se prati količina sredstava izdvojena od strane pojedinačnih zemalja za potrebe Zelenog klimatskog fonda (*The Green Climate Fund – GCF*) na godišnjem nivou. Ovaj Fond je kreiran kao centralni finansijski mehanizam kroz koji bi razvijene zemlje podržale projekte i programe zemalja u razvoju, koji ne bi rezultirali visokom stopom emisija i koji bi bili klimatski otporni. Razvijene zemlje su se obavezale da počev od 2020. godine mobilišu na godišnjem nivou sumu od 100 milijardi američkih dolara, kroz različite izvore kako bi odgovorili na potrebe zemalja u razvoju.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

13.b Promovisati mehanizme za podizanje kapaciteta za planiranje i upravljanje

Potcilj: Promovisati mehanizme za podizanje kapaciteta za delotvorno planiranje i upravljanje u vezi sa klimatskim promenama u najmanje razvijenim zemljama, što podrazumeva i fokusiranje na žene i mlade, odnosno na lokalne i marginalizovane zajednice.

Indikator: Broj najnerazvijenijih zemalja i malih ostrvskih zemalja u razvoju koje dobijaju specijalizovanu podršku, kao i iznos podrške, uključujući finansije, tehnologiju i izgradnju kapaciteta, za mehanizme podizanja kapaciteta za delotvorno planiranje i upravljanje u vezi sa klimatskim pitanjima, uključujući naglasak na žene, mlade, kao i lokalne i marginalizovane zajednice.

Najmanje razvijene i male ostrvske zemlje često osećaju najveće posledice klimatskih promena, zbog nepostojanja dovoljno sredstava i tehnologija koje bi im omogućile bolju adaptaciju na postojeću situaciju, dok malim ostrvskim zemljama dodatni problem predstavlja povećanje nivoa mora. Ovaj indikator prati podršku koju ove zemlje dobijaju u savladavanju problema sa kojima se suočavaju, kroz finansijsku, tehnološku i pomoć u vidu izgradnje kapaciteta na institucionalnom, sistemskom i individualnom nivou.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

Bibliografija

Akcija za klimu. Ciljevi održivog razvoja. Sdg.indikatori.rs. <http://sdg.indikatori.rs/sr-latn/area/climate-action/>. Pristupljeno 20. septembar 2020. godine.

Goal 13: Climate Action - SDG Tracker. Our World in Data. <https://sdg-tracker.org/climate-change>. Pristupljeno 20. septembar 2020. godine.

Goal 13: Climate action. UNDP u Srbiji. <https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/sustainable-development-goals/goal-13-climate-action.html>. Pristupljeno 20. septembar 2020. godine.

Osmotrene klimatske promene u Srbiji - Klima101. Klima101. <https://www.klima101.rs/osmotrene-klimatske-promene-srbija/>. Pristupljeno 20. septembar 2020. godine.

SDG Indicators. Metadata repository. Unstats.un.org. <https://unstats.un.org/sdgs/metadata/?Text=&Goal=13&Target=>. Pristupljeno 20. septembar 2020. godine.

Studija o socio-ekonomskim aspektima klimatskih promena u Republici Srbiji. UNDP. https://www.klimatskepromene.rs/wp-content/uploads/2020/04/cir_screen_06-04-2020_DRAFT_Study-on-the-Socio-economic-Aspects-of-Climate-Change-on-the-Republic-of-Serbia_UNDP.pdf. Pristupljeno 20. septembar 2020. godine.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

